77

SACRVM. SAECVLARE. QVINTVM
TEMPLI. COLLEGIATI. B. MARIAE. DICATI

AVSPICIIS

AVGVSTISSIMI. POTENTISSIMIQVE. REGIS. BORVSSIAE

FRIDERICI. II. MAXIMI

DOMINI. AC. NVTRITORIS. NOSTRI. MVLTO. CLEMENTISSIMI

AVCTORITATE

REVERENDISSIMORVM. ET. PERILLVSTRIVM. CVRATORVM

CVM. AEDIS. COLLEGIATAE. MARIANAE

TVM. REGII. ATQVE. ACADEMICI. GYMNASII

ARCTISSIMO. EI. NEXV. IVNCTI

FESTO. SOLEMNIQVE. RITV

ET. IN. IPSA. BASILICA. MARIANA

DIE. VIIII. AVG. A. AE. C. cIↃIↃccLXIII

HORA. VIII. ANTE. MERIDIEM

ET. IN. REGIO. EOQVE. ACADEMICO. GYMNASIO

ALIO. TEMPORE. E. VALVIS. PVBLICIS. SPECIATIM. INDICENDO

CELEBRANDVM

PVBLICO. NOMINE

INDICIT

ATQVE

AD. RARVM. HOC. SOLEMNE. IVBILAEVM

PIE. RELIGIOSEQVE. PERAGENDVM

SERENISSIMVM. DVCEM. BRVNSVIGA - BEVERANVM

SVMMVM. HVIVS. MVNIMENTI. GVBERNATOREM

PERILLVSTREM. EIDEM. MVNIMENTO. PRAEFECTVM

CVM. RELIQVIS. QVOTQVOT. APVD. NOS. DEGVNT. SVPREMIS. LEGIONVM. PRAEFECTIS

ILLVSTRISSIMA. COLLEGIA. REGIA

REVERENDISSIMOS. ATQVE. PERILLVSTRES. CVRATORES

REVERENDVM. HVIVS. VRBIS. MINISTERIVM

GENEROSOS. CIVITATIS. CONSVLES

OMNESQVE. SIVE. SAGO. SIVE. TOGA. SIVE. SACRIS. SIVE. CIVILIBVS. MVNERIBVS

VIROS. CONSPICVOS

EA. QVA. PAR. EST. ET. CVIVSQVE. DIGNITAS. CAPIT. PIETATE. OBSERVANTIA. HVMANITATE

INVITAT

LITTERARVM. AVTEM. STVDIOSOS. GYMNASII. REG. ET. ACAD. VT. DEVOTIS. MENTIBVS. ET. MANIBVS. ADSINT

AMANTER. NON. MINVS. QVAM. SERIO. HORTATVR

NONNVLLA

DE

BARNIMO. I. S. BONO. COLLEGIATAE. AEDIS. S. MARIAE. PALAEO-STETINENSIS

A. O. R. cIↃccLXIII. VNICO. FVNDATORE

AD. FIDEM. DIPLOMATVM. PRAEFATVS

D. IOANNES. CAROL. CONR. OELRICHS

COMES. PALATINVS. CAESAREVS. PROFESSOR. IVRIS. ORDINAR. ET. H. A. RECTOR

REG. BONAR. ART. SOCIETATIB. REGIOMONTI. GRYPHISVVALD. ET. GOTTINGAE

NEC. NON. DVCALI. HELMSTAD. ITEMQVE. BREMENSI. TEVTONICIS

ET. LATINAE. IENENSI. ADSCRIPTVS.

PALAEO - STETINI

TYPIS. REG. REGIMINIS. ET. GYMNASII. ACAD. TYPOGRAPHI. B. IO. FRID. SPIEGELII. VIDVAE.

Vosque veraces cecinisse Parcae,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.

HORATIVS.

OMNES inter felicitates, a benigniſſimo Deo, hominibus, in vita ipſorum aerumnoſa, impertitas, ſumma ſane haec eſt, quod eos, quos, a primis inde temporibus, in hunc vsque diem, rebus publicis praefecit, ſpiritu ſuo adeo regat, vt in ſummi iſtius Numinis gloriam ciuiumque aeternam ſalutem templa pietatis condant et conſeruent atque diuini verbi interpretes alant. Huius inſignis beatitatis, nos quoque maxime participes fecit Deus O. M. dum, quingentis iam abhinc annis, BARNIMVM, inter *Chriſtianos Pomeraniae duces* I. al. II. ob multa alia pia facta, iure quodam ſuo atque merito, BONVM adpellatum, [1]) inſtrumentum eſſe voluit *aedis*, in vrbe noſtra, erigendae *collegiatae* S. MARIAE dicatae munificeque ſimul dotandae: auſpicium inde huius pietatis officinae, initio ſaeculi XII per OTTONEM, *epiſcopum Bambergenſem*, *primum Pomeranorum apoſtolum*, iure optimo maximo dictum, a paganorum ſuperſtitionibus et ſordibus purgatae, circa medium vero ſaeculi XVI puriori fidei, ope IO. BVGENHAGII, vulgari ſermone: *Doctor*

1) Ita etiam habet IPSIVS *epitaphium* ſic conceptum:

Wo icht was meiner Thaten waer,
Davon ich trüge Preiß und Ehr,
So iſt doch das mein höchſter Ruhm,
Daß ich in meinem Fürſtenthum
Befördert hab zu aller Zeit
Religion und Geiſtlichkeit.
Auch neu erbaut viel Schloß und Städt,
Die langer Krieg verwüſtet hätt.
Darum man mich an meinem End
Den erſten und guten Barnim nennt.
Doch iſt an mir nichts guts für Gott,
Mich mag den gut ſein bittrer Tods.

Pommer vocati, *ſecundi quaſi Pomeranorum apoſtoli,* [2]) conſecratae, cuius his ipſis diebus, quintum, ſingulari prorſus gratia diuina, abſoluitur ſaeculum, ſextumque incipit, ſilentio prorſus praeterire, illudque peculiari commendatione publica non excipere, eo magis nefas, ingratiſſimique animi crimen nobis foret, quo magis Gymnaſium noſtrum academicum, arctiſſimo quodam vinculo, baſilicae huic MARIANAE eſt iunctum. Etenim ipſius dos poſtea, ab aliis non minus pientiſſimis Pomeraniae ducibus, adiectis ipſi a. cIↃIↃxxxxi omnibus aedis s. OTTONIS, cum ea tunc vnitae, bonis, adeo aucta eſt atque amplificata, vt condendo anſam daret paedagogio, quod, a BARNIMO IX et PHILIPPO I. Pomeraniae ducibus, a. cIↃIↃxxxxi fundari quidem inceptum, anno autem cIↃIↃxxxxiii conſummatum, idque large liberaliterque dotatum bonarum artium ſeminarium, deinde, exſtincta prorſus Gryphica ſtirpe, a. cIↃIↃcxxxxii in Gymnaſium commutatum, a. vero cIↃIↃclxvii reſtauratum atque *illuſtre* factum et *Carolinum* vocatum, [3]) ab auguſtiſſimis denique Boruſſiae regibus, FRIDERICO GVILIELMO, in primis FRIDERICO II. M. *illuſtrius* redditum eſſe, [4]) inter omnes conſtare, arbitramur.

II

ALTIORIS contra indaginis eſt duplex haec quaeſtio: altera, vtrum annus fundationis templi collegiati, quod diximus, ſit a. cIↃccLxi vel a. cIↃccLxiii? altera, vtrum BARNIMVS I. paullo ante laudatus, ſolus, vel vna cum eo, ipſius

ſecunda

2) Vitam IPSIVS et maxima ſatisque numquam laudanda, in multarum eccleſiarum et ſpeciatim Pomeranicarum reformationem, merita enodate exhibet IO. DAV. IAENCKE *in der ausführlich. und mit Vrkunden verſehenen Lebens-Geſchichte des vortreflich. Kirchenlehrers* D. IO. BVGENHAGEN, *ſonſt auch* D. POMMER *genannt*: quem librum antea inſcriptum: *Gelehrtes Pommerland*, cum inſcriptione, quam diximus, ipſi conuenientiore, NOSTRIS etiam emendationibus et additamentis non nihil locupletatum vitaque auctoris ac noua *praefatione* de *libri fatis* inſtructum, Roſtochii, a. cIↃIↃccLvii iterum publicauimus.

3) Conf. in primis v. c. IO. SAM. HERINGII *hiſtoriſche Nachricht von der Stiftung der 2 Collegiat-Kirchen in der berühmten Stadt Alten-Stettin, nahmentlich der St. Marien- und St. Ottens- oder Schloß-Kirche, wie auch des Königl. academiſchen Gymnaſii Carolini, ſeit Anno MCCLXIII bis MDCCXXV. Alt. Stettin 1725. 4. p. 36. et 40.* Add. EIVSD. *Immerwährendes Denckmahl der Güte Gottes, welche ſich an dem Königl. academiſch. Gymnaſio Carolino in - - Alten-Stettin durch*

ſecunda coniux MARGARETHA, aut *tertia* MECHTILDIS aedem Marianam fundauerint? vtriusque quaeſtionis enodationem, ab hoc tempore quippe non alienam, proponendi iam animus eſt.

III

AD priorem quidem quod attinet quaeſtionem, Pomeranici hiſtorici, vno quaſi ore, contendentes, annum fundationis eſſe annum cIↃccLXI [5]) dudum iam erroris conuicti ſunt a VV. CC. IO. SAM. HERINGIO [6]) et FRIDERICO DE DREGER [7]) publicata, ab iis, ipſa fundationis charta BARNIMI, quem diximus, *ducis Pomeraniae, data Stetin per manum Rodolfi ſcholaſtici Stetinenſis, a. cIↃccLXIII. IV. Calend. Aug.* ex ipſa authentica tabula, quam tabularium eccleſiae Marianae adſeruat, depromta: in qua primum pii huius propoſiti mentionem facit et locum adſignat atque donat modo dictus BARNIMVS, aedificandae huic aedi: qui ergo fieri potuit, vt ea a. cIↃccLXI fundata iam ſit? Haud tamen negandum, fundatorem, collegium XII canonicorum, in eccleſia S. PETRI, iam a. cIↃccLXI a ſe inſtitutum, in vſus et commoda condendae aedis noſtrae, vi litterarum fundationis ipſius, conuertiſſe, ipſamque initio ſolis huius collegii reditibus dotaſſe: nulla quippe alia dote, in diplomate fundationis, expreſſa. Iuuabit, in ſolemni hoc iubilaeo, integra eius verba hic iterum adiicere. En ea!

durch viele und groſſe Wohlthaten in Zeit von zweyhundert Jahren verherrlichet hat, bey glücklicher Erlebung des zweyten Jubilaei, ſo von Zeit der Fundation, nemlich vom 25. Oct. 1543. am 25. Oct. 1743. glücklich eingetroffen. ibid. 1744. 4. Iung. V. C. MICH. FRID. QVADII *Programmata* ad introduct. profeſſorum, IO. DANIELIS DENSOVII et FRID. BENED. SCHROEDERI, itemque NOSTRAM, a. cIↃIↃccLII publicata, quae hiſtoriam Gymnaſii ſuccinctam quidem, verum accuratam, ad annum vsque cIↃIↃcLVIII perductam, exhibent.

4) Vid. *Memoria* NOSTRA V. C. MICH. FRID. QVADII, *theol. D. et phil. M. atque rectoris quondam, apud nos perpetui,* edita a. cIↃIↃccLVIII. 4. in primis *p. 10. not. 12.* et *p. 23. not. 22.*

5) HERINGIVS *in der hiſtoriſch. Nachricht etc. p.* 8. recenſet eos, hisque omnia fere *Chronica Pom. MSCta* addenda: ex quibus quippe errorem hunc communem hauſerunt libri Pomeraniae hiſtoriam ſpectantes.

6) *c. l.* et in *app. documentor. num. 1.*

7) in *Codice diplomat. Pom. tom. I. num. CCCLVI. p. 467.*

BARNIM *Dei gratia Dux Slauorum. Vniuersis Christi fidelibus presentem paginam visuris lecturis seu audituris in perpetuum. Quoniam omnium habere memoriam et maxime illorum que sub varia reuolutione temporis fiunt vacillantem mentem et memoriam hominum superat et transcendit. necessarium atque expediens esse dignoscitur et censetur. vt acta que in tempore fiunt per testes ydoneos et scripta autentica robur perpetue firmitatis sorciantur. Hinc est quod notum esse volumus vniuerse nationi presentium et felici successioni futurorum. Quod nos obtulimus et sacrificauimus castrum* Stetyn *siue vallum in quo castrum fuit temporibus antiquis creatori omnium rerum et eiusdem genitrici semperque virgini* Marie *ad construendum monasterium in honorem Dei omnipotentis et gloriose ac intemerate virginis matris eius* Marie *in quo fundauimus et instituimus canonicorum numerum duodenum conferentes et donantes, eisdem canonicis in eodem monasterio sancte Marie in dicto castro* Stetyn *institutis et pro tempore instituendis ad diligentem exhortationem et peticionem consulum et vnanimem instanciam burgensium ciuitatis* Stetyn *qui cesserunt et abrenunciarunt omni iuri quod habuerunt in prefato castro. proprietatem et ius proprietatis sepe dicti castri iure perpetuo possidendum. nobis curia nostra in ante dicto castro et curia quondam* CONRADI *militis dicti* CLEEST *que iacet in valle versus aquilonem ad vsus nostros integraliter reservatis. totalemque aliam partem jam sepe dicti castri cum omni iure et proprietate prefatorum canonicorum vsibus assignantes. Vt autem hanc donationem nostram nemo temeraria presumptione violare possit*

vel

vel audeat immutare quam inuiolabilem volumus perſeuerare temporibus ſempiternis preſens inſtrumentum inde confectum ſepe dictis canonicis dari fecimus ſigilli noſtri munimine roboratum. Acta ſunt hec Stetyn *in cimiterio ſancti* Petri *anno domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo tercio. octauo Idus Iulii. Preſentibus* Godecone de Smogederovve. Ludolfo *marſcalco* de Padelborne. Iohanne de Levenovve. Rodolfo de Cedelin. Rodero Magno *cognomine* militibus. *item* Gobelone *marſcalco et* Henrico Baruot *ſculteto.* Iohanne *dicto* parvo. Titmaro *velificatore.* Theoderico *monetario.* Iohanne de Brakel. Arnoldo *vocato* milite. Godeſcalco de D. Olrico de Gubin. Rodolfo *iuuene.* Henrico de Alfmunde. Hermanno de Sconvverdere *conſulibus in* Stetyn *et aliis quam pluribus quorum hic nomina non ſunt ſubnotata. Datum* Stetyn *per manum* Rodolfi *ſcolaſtici Stetinenſis anno preſcripto. M°. CC°. LXIII°. IV. Kalend. Auguſti.*

Subiungere huic aliam licebit chartam, paucis, a prima fundatione, annis, exaratam, nec, ab HERINGIO, nec DREGERO, publici iuris factam, aut, ab vllo alio, vsque adhuc vel excitatam, vel in lucem protractam: qua HERMANNVS, *epiſcopus Caminenſis,* a. cIↃccLxvII donationes, a BARNIMO noſtro, templo nouo collegiato Mariano factas, confirmat et nouas addit. IPSI chartam hanc, in tabulario huius templi adſeruatam, ex authentica tabula deſcripſimus, ſic conceptam:

In nomine ſancte et indiuidue Trinitatis. Amen. HERMANNVS *Dei gracia* Caminenſis eccleſie Epiſcopus. *Omnibus in perpetuum. Paſtoralis cura officii, qua gregem Domini nobis commiſſum autoritate tradita gubernamus et regimus ſollicite nos ammonet et inducit vt eccleſias Dei per illuſtrem principem do-*

minum

minum BARNIMVM ducem Slauorum *in Caminenſi dioeceſi de noſtro conſenſu fundatas et dotatas non ſolum brachiis protectionis ſpiritualis amplectamur. verum etiam eisdem per ſubſidiorum amminiſtrationem ſubueniamus quatinus perſone in eis inſtitute ac inſtituende absque rerum defectu temporalium diuinis laudibus liberius valeant inherere. Sane tam preſencium quam futurarum notitie transmittimus nacionum quod dilectis nobis in Chriſto prepoſito Decano totique Capitulo* eccleſie ſancte Marie in Stetyn *et vniuerſis ſucceſſoribus eorum et vniuerſe eccleſie donauimus de noſtro conſenſu et voluntate capituli proprietatem decimarum ville* Wamelitz *cum quinquaginta tribus Manſis ville* Brunneke *cum quinquaginta tribus manſis et ville* Glambeke *cum quadraginta manſis ſitarum in territorio Stetinenſi perpetuis temporibus feliciter poſſidendam. Transferentes in predictos prepoſitum Decanum Capitulum ac Eccleſiam omne ius, quod habuimus nos Capitulum noſtrum et eccleſia Caminenſis in villarum decimis predictarum. Huius donationis teſtes ſunt hii Clerici.* Heinricus Decanus *de noua eccleſia.* Theino prior ſancti Iacobi *in* Stetin. *Frater* Hildebrandus Gardianus *fratrum mino-*

8) Publicauit quidem etiam DAN. CRAMERVS im *groſſ. Pommerſchen Kirchen-Chronico, lib. I. p. 42.* hanc ipſam inſcriptionem, verum mendoſam dedit: accuratior eſt noſtra, omni, quo fieri potuit, ſtudio, ex ipſo lapide, a NOBIS, deſcripta. Idem CRAMERVS *c. l. p. 59.* in eo quoque eſt hallucinatus, quod de OTTONE I. filio BARNIMI noſtri ſcribit: *ſicuti pater ipſius* BARNIMVS, *occiſus frater* BARNIMVS, *itemque mater* CATHARINA, *nouerca* MECHTILDIS, *fraterque* BOGISLAVS *in templo Mariano* (apud nos) *ſepulti ſint: ita* OTTONEM *etiam, vtramque eius coniugem* CATHARINAM *et* ELISABETHAM, *in eadem eccleſia, voluiſſe ſepeliri.* At fide monumentorum idoneorum nititur, patrem OTTONIS I. BARNIMVM, nullam vxorem, cui nomen CATHARINAE, habuiſſe, ſed has ſolum tres, MARIAM, MARGARETHAM et MECHTILDEM, quae vltima, mater OTTONIS I. fuit, non nouerca: quod et

minorum in Stetin. Laici vero hii. Dominus Heinricus Comes de Kerckberge, Otto Comes de Everſtein, *nepos noſter.* Borco. Cazimarus. Iohannes Kule. Gobelo *dictus* Marſcalk. Willekinus aduocatus *Stetinenſis* Milites. Hermannus aduocatus *noſter in* Locknitz *et alii quam plures, quorum hic non ſunt nomina ſubnotata. In cuius donationis firmum teſtimonium et irrefragabile et perpetuum munimentum preſens ſcriptum inde confectum eisdem dari iuſſimus noſtri ſigilli munimine roboratum. Actum* Stetin *et datum ibidem per manum Magiſtri* Heinrici *curie noſtre* notarii. *Anno Domini M. CC. LXVII. Quinto Ydus Februarii.*

IIII

ALTERA iam enodanda erit quaeſtio. Exſtat in baſilicae Marianae aditu ad altare, ſi portam ingredimur verſus *Orientem* ſitam, pictura quaedam vetus in muro, coloribus aqueis diſtincta, habens plus minuſue v pedes in longitudine et IV pedes in latitudine, repraeſentansque ducum Pomeranicorum et ducum Brunſuico-Luneburgenſium inſignia, quibus anno CIↃCCCXXXXV aut paullo poſt, a canonicis huius aetatis, litteris minoribus latinis, tunc vſitatis, vetuſtate vero non nihil corruptis, hoc additum eſt monimentum: [8])

Anno

et aliunde ſatis conſtat et ex charta ipſius, quem diximus OTTONIS, qua vrbi noſtrae vicum ei adiacentem ſuperiorem et inferiorem, *die Ober- und Nieder-Wyck*, anno CIↃCCCXVIII quinta feria proxima poſt Dominicam: Quaſimodogeniti vendidit, ſatis in procliui eſt, vbi legitur: *incluta domina* MECHTILDIS, *amantiſſima noſtra mater.* Neque veritati conuenit, OTTONIS fratrem, BOGISLAVM, in templo Mariano, apud nos, eſſe ſepultum, qui *Cammini*, fide AND. HILTEBRANDI, VVOLFG. IOBSTII f. IVSTI in *genealog. ducum Pom.* et aliorum, ipſeque, quem modo nominauimus, OTTO, *Colbaci*, teſtibus iisdem, eſt ſepulturae datus. Deinde et hoc nondum ad liquidum perductum, vtrum OTTO I. duas habuerit VXORES? quum de vna tantum ELISABETHA, NICOLAI, *comitis Suerinenſis Megapolitani*, filia, hiſtoricos inter noſtros, certo conſtet: nullus enim,

Anno dn̄i M°CC°LXXVIII° in die ſti Briccii obiit illuſtris princeps et dn̄s Dns Barnym p̄mus dux Stetinenſis. Pomeranie. Slavie. Caſſubie Rugieque princeps. huius eccleſie primus fundator pie memorie Anno dn̄i M.CCC.XVI° in vigilia ſti Thome ap̄li obiit dn̄a Mechtildis In clita duciſſa Stetinenſis fundatrix huius eccl̄ie et vxor dn̄i Barnym fundatoris Anno dn̄i M. CC. XCV° in die Iohanis et Pauli m̄rm obiit dux Barnym ſcdus filius fudatoris Anno dn̄i M.CCC.XLV° XIII° Kal. Ianuary obiit illuſtris princeps Otto primus magnifici dn̄i Barnym primi huius eccl̄ie fudatoris filius

martyrum

V

HAC procul dubio inſcriptione, IOANN. BVGENHAGIVS,[9]) VAL. AB EICKSTEDT,[10]) DAN. CRAMERVS,[11]) PAVL. FRIEDEBORN,[12]) IO.

eorum, tempus conſummati cum CATHARINA matrimonii, vsque adhuc potuit indicare. VVOLFGANGVS quidem IVSTVS ſ. IOBST in *genealog. ducum Pom. plagul. D.* gentem ipſius nominauit eamque BERNHARDI, *ducis Luneburgenſis*, filiam, fuiſſe dixit: verum, quantum nobis indagare licuit, huius nominis dux, cuius filia eſſe potuerit, ea haud exſtitit aetate. Hac occaſione quoque non poſſumus non, quin tribus, vt aiunt, verbis, hic moneamus, opus CRAMERI ſupra excitatum, numquam, latino ſermone, prodiiſſe: qui quidem error in *Lexico eruditor. vniuerſali* IOECHERIANO commiſſus, ex eo forſan natus, quod inſcriptioni Germanicae primae huius operis editionis, haec praemiſſa ſit latina: *Hiſtoria eccleſiaſtica Pomeraniae.* Meminimus etiam hic, ex inſigni typographi malitia, aut ſumma eius incuria et maxima ſimul correctoris oſcitantia, lepidum, at graue vitium typographicum irrepere in *ſecundam* huius egregii operis *editionem, Palaeo-Stetini*, ſumtibus IOACH. RHETEN a. cIↃIↃcIII in *4to* adornatam, *lib. II. cap. XX. p. 84.* vbi de ſecta flagellantium, quae maxime, in medio ſaeculi XIIII totam pererrabat Germaniam, agitur, rhythmique, quos canere ſolebat, ſequentes adducuntur:

Nun trettet her die buſſen wollen,
Fliehen wir denn die heiſſe Helle,
LVTHER *iſt ein böß Geſelle,*
Wenn er den behaftet,
Mit heiſſem Pech er ihn labet,
Darum vermeiden wir mit ihm zu ſein,
Vnd vermeiden der Hellen Pein.
Wer dieſe Buſſe nun wil pflegen,
Der ſol gelten und wiedergeben,
So wird ſeine Sünde gebuſt,
Vnd ſein letztes ende gut.

in quorum rhythmorum *linea tertia*, loco nominis LVTHER poni debuiſſet LVCIFER: ceu recte habet *vltima* laudati operis *editio*, eodem, quem dimus, loco, a. cIↃIↃcXXVIII in *fol.* publicata, *lib. II. cap. XXVII. p. 68.*

9) in *Pomerania*, cura v. c. IAC. HENR. DE BALTHASAR. *Gryphisvv. 1728. 4.* publicata, *p. 130.*

10) in *epitome annal. Pom.* ſtudio laudati BALTHASARIS, eod. a. edita, ad a. cIↃcCLXI.

11) *c. l. lib. II. p. 34.*

12) *in der hiſtoriſch. Beſchreib. der Stadt Alten-Stettin, p. 42.*

13) *im alt. Pommerlande, lib. VI. p. 561.*

14) in *orat. hiſtoriam Pom. paedagogic.* exhib. *plagul. B. 2.*

10. MICRAELIVS [13]) AND. GODOF. AMMON, [14]) MART. RANGO, [15]) MICH. FRID. QVADE, [16]) aliique plures noſtrates hiſtorici, inducti ſunt ad credendum, BARNIMVM, fundationem templi Mariani, cum ſui ipſius coniuge MECHTILDE, peregiſſe. At errare in eo ſingulos hos, exterosque horum fidem ſecutos, [17]) ad vnum, omnes, ipſis cum canonicis Marianis, [18]) extra omnem dubitationis aleam, nos poſituros, ſpem ingredimur certiſſimam. [19]) BARNIMVS etenim *Imo*) in inſtrumento fundationis, ſupra adiecto, ne vno quidem verbo, dixit, vxorem ſuam MECHTILDEM, quidquam ad hanc rem contuliſſe. *IIdo*) Certo certius conſtat, eam, anno fundationis, vxorem nondum fuiſſe fundatoris,

C

15) in *Originib. Pom. ſ. Pomerania diplomatica, p. 312.* quem bonae frugis librum, duplici hac inſcriptione, publicatum eſſe, nulla prorſus mutatione facta, niſi quod editioni, quae prae ſe fert annum cIↃIↃCCVII acceſſerit *praefatiuncula: de fide hiſtorica*, in libello noſtro: *Entwurf einer Pommerſch. iuriſtiſch. Bibliotheck, ſect. II. num. 5. p. 15.* iam monuimus, et, exterorum cauſa, hic iterum monere, non incommodum fore, rati ſumus.

16) Neſcio, qui fieri potuit, vt V. C. MICH. FRID. QVADE, rerum Pomeranicarum, in primis baſilicae noſtrae, ſollertiſſimus alias, ſi quis alius, indagator, in *progr. de vero fundationis noſtri Gymnaſii anno et tempore, tum etiam de ipſius fundatoris*, BARNIMI, *genuina denominatione* ſcripſerit: BARNIMVM I. BONVM, *vna cum coniuge ſua* MECHTILDE *aedem virgini Deiparae S. Mariae conſecratam, anno circiter cIↃccLX condidiſſe*: qua in re bifariam ipſum erraſſe, ex iis, quae de vero fundationis anno ſupra diximus, et iam agimus, intelligere licebit.

17) e. c. IAC. PAVL. DE GVNDLING *im Pommerſch. Atlas, p. 62.* aliique plures.

18) Egregii, ob id, ignorantiae fratres haud immerito dicendi eſſent boni noſtri canonici: niſi eos, honoris ſueti cauſſa, e relatione ſcilicet maritum inter et vxorem, in quam dignitas, nomen, honorumque tituli mariti tranſeunt, ſubſiſtente, MECHTILDEM ſic, ſaluo iure mariti, fundatricem dixiſſe, credere potius velimus. At nomen ſine re fuiſſe, nemo non, ex mox dicendis, facili cognoſcet negotio.

19) Maiorem omnino hoc NOBIS facit mirationem, nullum ex his, quos modo excitauimus, hiſtoriae Pomeranicae ſcriptoribus principibus, qui maximam partem apud nos vixerunt, alium multo grauiorem hiſtoricum errorem, in eadem inſcriptione, a canonicis Marianis, peregrinis atque hoſpitibus in ipſis rebus patriis, commiſſum, notaſſe: ſcilicet, quod in ea BARNIMVS NOSTER, dicatur *Rugiae princeps:* quo quidem praeconio Pomeraniae duces, quoad Rugiae principes regnarent, quod ad a. vsque cIↃCCCXXV durauit, numquam vſi fuerunt. Ita BARNIMVS hic in chartis ſuis, ad vnam fere omnibus, tantum audit *dux Slauorum.*

ris, ipsi demum, anno sequente clɔccLxiiii iunctam. [20]) *IIItio*) Nobiscum faciunt charta confirmationis donationum BARNIMI, fundatoris, basilicae Marianae factarum, ab HERMANNO, *episcopo Caminensi*, paucis abhinc annis, anno scilicet clɔccLxvii exarata, quam paullo ante communicauimus: itemque *IIIIto*) alia, qua OTTO III. BONVS S. PIVS, *march. Brandenburgensis*, pater MECHTILDIS, illiusque fratres IOANNES et CONRADVS, *march. Brand.* fundationem et dotationem ecclesiae Marianae, a. clɔccLxviiii confirmant, vbi iterum, nulla MECHTILDIS mentione iniecta, id tantum legimus: - - *capitulo ecclesie eiusdem*, (S. Mariae) *quam dilectus gener noster* BARNIMVS, *dux Slauorum*, *de nouo instituit et fundauit*, *et ipsius ecclesie fundationem et canonicorum*, *in eadem*, *institutionem*, ratas et gratas habentes, [21]) *dedimus et donauimus* - - [22]) *Vto*) Fauet non minus egregie sententiae nostrae alia fundatoris charta, ipso eius anno emortuali clɔccLxxviii data, in qua templo nostro collegiato ius patronatus in ecclesiam vrbis *Greifenhagen* donat, vbi, his verbis, nostrae aedis fundationis meminit, - - *titulo donationis appropriauimus ecclesie S. Marie in Stetin*, *quam fundauimus et nostris possessionibus dotauimus* - - [23]) itemque *VIto*) alia BOGISLAI, filii fundatoris, charta, Calend. Mart. a. clɔccLxxxviiii exarata, qua is canonicos eiusdem templi collegiati iuri patronatus in ecclesiam villae *VVarsovv*, in fauorem monasterii virginum, extra muros vrbis nostrae, olim siti, renuntiasse, notum

20) GVST. HENR. DE SCHVVALLENBEG in elucubratissima *biograph. ducum Pom.* patrio sermone conscripta, nondum publici iuris facta.

21) Haec charta inde quoque commemoratione valde digna, quod ea multum facit ad probationem nexus feudalis ducum Pomeraniae cum domo Brandenburgica: quem, ope multorum aliorum authenticorum documentorum, ita nos, alio loco et tempore, confirmaturos esse, speramus, vt haec omnibus perspicua fiat veritas.

22) ap. HERINGIVM *in der historisch. Nachricht etc.* in *app. documentor. num. V.* et DREGERVM *c. l. num. CCCCXXXIV. p. 544.*

23) ap. HERINGIVM *c. l. num. VII.*

24) ap. EVMD. *c. l. num. III.*

25) ap. EVMD. *c. l. num. IV.*

26) Exstant in *diplomatario* NOSTRO *ecclesiae Marianae*. Non iniucundum fore arbitramur, si singulare quid, quod in hic excitata, vsque adhuc publici iuris haud facta charta BOGISLAI de a. clɔccLxxxxix qua villam *Luckovv* ecclesiae S. Mariae donat, offendimus, cum Pomeraniae communicauerimus historicis. Meminit dux ibi sororis MECHTILDIS his verbis - - *ex consensu et voluntate* dilecte sororis nostre, domine MECHTILDIS, *illustris ducisse Stetinensium*, *liberaliter et voluntarie transferentes*

notum facit, his, quae huc faciunt, verbis, vſus - - *quod ad inſtantiam noſtram dilecti nobis prepoſitus, decanus et capitulum eccleſie Stetinenſis, in qua pater noſter cariſſimus dominus* BARNIM, *illuſtris dux Slauorum pie memorie recordationis corporaliter requieſcit*, quam inſtituit et fundauit, *renuntiauerunt* - - [24]) Accedunt *VIImo*) charta OTTONIS, *ducis Pom.* filii fundatoris, a. cIↃccLxxxxVIII, exarata: [25]) itemque *VIIIuo*) et *VIIIIno*) binae aliae ineditae fratris illius BOGISLAI, *ducis Pom.* anno cIↃccLxxx et a. cIↃccLxxxxVIIII datae: [26]) in quibus ſingulis, hi filii, patrem dumtaxat, vt fundatorem, nominant. Eſt etiam *Xmo*) in manibus noſtris charta, aeque inedita, ex tabula authentica, in tabulario baſilicae Marianae, conſeruata, accuratiſſime, a NOBIS, deſcripta, quae maximi ſane, hac in re, eſt momenti, quum ab ipſa data ſit MECHTILDE a. cIↃccLxxxxVIII: qua quidem, ea, villam *Luckovv* eccleſiae S. Mariae donat, atque fundatoris aedis modo dictae ita meminit - - *prepoſito, decano omnibusque canonicis eccleſie ſancte Marie Dei genetricis virginis glorioſe in Stetyn*, quam dominus noſter et maritus kariſſimus BARNIM, inclitus dux Slauorum inſtituit et fundauit, *in qua etiam ipſe et filius noſter dilectus* BARNYM *pie recordationis corporaliter requieſcunt et nos, vna cum filio noſtro ſuperſtite, predicto* OTTONE, *elegimus ſepulturam noſtram, vnanimi conſenſu noſtro et noſtra liberrima voluntate, villam Lucovv cum terminis ſuis* - - *transferimus* - [27]) Neque convenit

C 2

rentes - - Iam vero nullus omnium Pomeranicorum hiſtoricorum, in hunc vsque diem, hanc BOGISLAI ſororem, BARNIMI noſtri filiam, MECHTILDEM, cognouit. At, niſi toti fallimur, haec ea eſt, quae nupta erat IOANNI, *comiti Gutzkouienſi*, quam nominare adhuc nemo potuit, cuiusque nomen, in charta huius ipſius mariti, a. cIↃccc exarata, apud V.C. ALB. GEORG. SCHVVARTZIVM *in der Hiſtorie der Graffſchaft Gutzkovv*, adiuncta EIVS *diplomatiſch. Geſchichte der Pommerſch. Rugiſch. Städte Schvvediſch. Hoheit, p.* 747. vbi vxoris ſuae, vt ſororis huius BOGISLAI, meminit, ne expreſſum quidem eſt: ex noſtra vero paullo ante excitata charta, cuius *αὐτόγραφον* IPSI inſpeximus, certo certius eam, nomine etiam, nunc cognoſcere licet. Alias eiusmodi veritates genealogicas incognitas, ex ipſis authenticis diplomatibus erutas, in lucem protulimus in *libro* NOSTRO, *ſaecularibus*, quae iam agemus, *ſacris* dicato, *p. 95 - 98.* cuius inſcriptionem infra dabimus.

27) Omittimus, libelli anguſtia circumſcripti, plura alia ſaeculi XIV etiam, idem probantia diplomata, in *diplomatario noſtro baſilicae Marianae*, vsque adhuc inedito, exſtantia: quo ſpectant chartae OTTONIS I. filii

venit *XImo*) adpictum ducum Brunſuico-Luneburgenſium inſigne MECHTILDI, quae, vt paullo ante diximus, OTTONIS, *march. Brand.* filia erat: quod potius inſigne natalibus ſecundae BARNIMI noſtri VXORI MARGARETHAE, VVITZLAI II. *principis Rugiae*, viduae, OTTONIS PARVI, *ducis Brunſuicenſis*, filiae, reſponderet. Verum enim vero neque hanc ad fundationem aedis Marianae quidquam contuliſſe, immo conferre ne potuiſſe quidem, cum *XIImo*) ex omni chartarum publicarum ſilentio, tum maxime *XIIItio*) ex tempore ipſius obitus, qui iam ante fundationem templi fuit, [28]) et denique *XIVto*) vel inde quoque, quod ipſius corpus in aedem Marianam, a fundatore coniuge, poſtea non translatum, ſed in monaſterio virginum, olim extra vrbem noſtram, iam, in ea, ſito, quod hodie armamentarium eſt, relictum fuerit, [29]) facile eſt ad intelligendum. Nihilo tamen minus, quod vtique mirandum! NICOL. KLEMPZOVIVS, [30]) fide alias dignus annalium Pomeranicorum conditor, fundationem baſilicae Marianae BARNIMO noſtro, ſimulque ipſius coniugi MARGARETHAE, adſcribit, quem quoque defendit V. C. IO. PHIL. PALTHENIVS [31]) addens: *forte, quod id* (MECHTILDIS ſcilicet commemoratio in inſcriptione canonicorum Marianorum) *praeſenti canonicorum commodo magis congrueret, quod a viuis, quam mortuis, tutius exſpectetur.* At *XVto*) ne diuinando quidem, conſequi NOBIS licet, quid, hac ratione, ſibi velit PALTHENIVS: quum MARGARETHA et MECHTILDIS, cum ceteris, quos habet canonicorum ſupra adducta inſcri-

filii BARNIMI, fundatoris, de annis CIↃCCCXXV. CIↃCCCXXXI et CIↃCCCXXXIII aliaeque plures: in quibus ſingulis pater BARNIMVS, vt ſolus fundator, nominatur, et quamvis in multis ſimul eius coniugis MECHTILDIS, matris OTTONIS, quem diximus, mentio fiat, nihil tamen illi, circa aedis noſtrae fundationem, adſcriptum legitur.

28) Annum ipſius emortualem alii dicunt a. CIↃCCLXI. alii annum CIↃCCLXIII. Id quidem eſt exploratum, MARGARETHAM, *IV. Cal. April.* huius anni iam mortuam fuiſſe: ſiquidem BARNIMVS, pro remedio animae ipſius, monaſterio ſanctimonialium Ciſtercienſis ordinis in *Stetin* decem marcas denariorum in moneta Stettinenſi, annis ſingulis, recipiendas et in perpetuum poſſidendas contulit in charta anni CIↃCCLXIII. ap. ill. DE DREGER *c. l. num. CCCLI. p. 462.* Fundationis contra aedis Marianae diploma demum *IV. Kal. Aug.* anni, quem modo diximus, eſſe exaratum, vtriusque chartae inſpectio quemuis docebit.

29) Conf. *comment.* NOSTRA, fide monumentorum publicorum ſuffulta *de ducum Pom. Rugiaeque princip. ſepulcris, p.* 7.

30) in *Chronico Pom. MSCto*, quod etiam ſecutus SCHVVALLENBERG. *c. l.*

in aede Mariana, ipſo die fundationis, qui eſt d. VIIII. Aug. ſt. nou. hora VIII, antecedente hunc ſermonem ipſumque ſequente concentu vocum et neruorum et tibiarum: cetera, quae agentur, ipſi indicent collegae noſtri celeberrimi. NOS praeterea, in honorem tanti muneris auctorum et amplificatorum, accuratam, atque, quoad eius fieri potuit, perfectam, ampliſſimorum monumentorum publicorum, omnium Pomeraniae principum memoriis, a prima inde aetate, in hunc vsque diem conſecratorum, recenſionem, *ſumtibus bibliopolarum Berolinenſium*, A. HAVDE et I. C. SPENERI, in forma, quam dicimus *8ua*, foras dabimus, inſcriptam: *Das geprieſene Andencken der Pommerſch. Hertzoge, durch vmſtändliche Erzählung ihrer eigenen gedruckten vnd vngedruckten Schriften, vnd der ihnen errichteten öffentlichen Denckmäler, vermittelſt beſonderer gedruckten Gedächtniß-Schriften, Bildniſſe, Begräbniß-Müntzen, etc. erneuert - -*

DEVS autem pia noſtra, quae pro incolumitate *baſilicae Marianae* concepimus vota, concepturique, quoad viuimus, ſumus, benigniſſime impleat, poſterisque noſtris laetiora haec ſemper redire ſinat ſacra ſaecularia, vt ita illud PROPERTII:

Haec Dii condiderant, haec Dii quoque moenia ſeruant

non vt poëtae, ſed vatis valeat effatum, ipſiusque, inter omnem conſtet poſteritatem, veritas.

QVOD reliquum eſt, communi publico aedis collegiatae *Marianae* et Gymnaſii regii atque academici nomine, omnes BASILICAE huic MARIANAE bene cupientes, in primis *reuerendo huius vrbis miniſterio* adſcriptos: in QVOS quidem et TEMPLVM COLLEGIATVM MARIANVM adprime cadit illud *poëtae:*

Hoc aliquid nobis vobiscum foederis adfert
Eiusdem ſacri cultor vterque ſumus.

VOCE praeconis ludorum ſaecularium, apud veteres *Romanos*, conſueta, rogamus atque obſecramus:

CONVENITE AD LVDOS SPECTANDOS, QVOS NEQVE SPECTAVIT QVISQVAM NEQVE SPECTATVRVS EST!

P. P. Palaeo-Stetini, NOSTRO, antiquiſſimo ſymbolo, nuper nobis ceſſo, Dominica A. O. R.

ſub MAIORE SIGILLO BASILICAE MARIANAE clementiſſime con- VIIII. poſt Trin. cIↃIↃCCLXIII.

inſcriptio, ea tempeſtate, qua facta, (attingit enim a. cIↃccccxLv) diem iam obierint ſupremum: atque ſic canonici nihil amplius, ab iis ſingulis, eblandiri potuerint. Ita nimirum, errore nouo, tegendus fuit error vetus, ne perplueret.

VI

SATIS iam manifeſtum hoc erit exemplum, litteratis etiam lapidibus et eiusmodi monumentis ſepulcralibus fidem non ſemper dari poſſe, ſi chartae publicae atque hiſtoria diſſentiant. [32]) Manet ergo BARNIMO ſaepius dicto integra laus et gloria fundati templi collegiati Mariani! cuius memoria vt his diebus publice recolatur, pietas in Deum, gratus animus erga fundatorem et amplificatores huius baſilicae, non tantum ſuadent, verum etiam, iure quodam ſuo, poſtulant.

VII

VOLVERVNT quoque *reuerendiſſimi atque generoſiſſimi* templi collegiati Mariani, atque, cum ipſo, vnum quaſi corpus facientis Gymnaſii regii et academici, *curatores*, tam inſigne Dei, quod agimus, beneficium, ſolemnitate, ſicut fas eſt, iubilaea, rite celebrari, eamque, a NOBIS, vi muneris, quo, hoc anno, fungimur, publice indici.[33]) Initium ſaecularium horum ſacrorum faciet *vir ſumme reuerendus atque celeberrimus*, IOANN. ACHAT. FELIX BIELCKE, *S. S. theol. D. et phil. M. S. R. M. Boruſſ. ſacri, in Pomerania, ſenatus adſeſſor, ſynodi Palaeo-Stetinenſis praepoſitus, templique collegiati Mariani paſtor et theol. apud nos prof. primarius*, ſacro ſermone habendo ſuper *Pſalmo C*, in

31) in *Diſſ. hiſtoriam eccleſiae collegiat. S. NICOLAI Gryphisvvaldenſis*, exhibente, adiecta etiam viri, poſt fata quoque, celeberrimi IAC. HENR. DE BALTHASAR *Sammlungen einiger zur Pommerſch. Kirchen-Hiſtorie gehörigen Schriften, part. II.* in *app.* §. *9.*

32) Plura forte hanc in rem exempla dabit IO. GODOF. MOERLINI *progr. de fide monumentor. ſepulcral. veterum atque recentiorum. Altenb. 1707.* quod iam non eſt ad manus.

33) Prima, quantum quidem NOBIS conſtat, haec eſt celebritas iubilaea, ab vllo Pomeraniae templo, ob fundationem ſuam, publice peracta. Annales ſaltem noſtri eccleſiaſtici, et, quae huc maxime facit *viri iuris conſultiſſimi* DAV. THEOD. A BALTHASAR *oratio*, in iubilaeo acad. Gryphisvvaldenſis, publice dicta *de variis iubilaeis, in primis in Pom. celebratis*, inſertaque *der Geſchichte der Iubel-Feyer der Acad. Greifsvvald, über ihr den 17. Oct. 1756. erreichtes drey hundertjähriges Alter, p. 189-200.* nullum prorſus, hanc in rem, exhibuerunt exemplum. Eo maior ſic omnino ea cenſenda, quae NOBIS, RECTORIS, hoc anno, munere fungentibus, contigit felicitas, ſolemni ritu, indicendi atque publice celebrandi *primum eiusmodi, in vrbe noſtra, vel in omni Pomerania iubilaeum.*